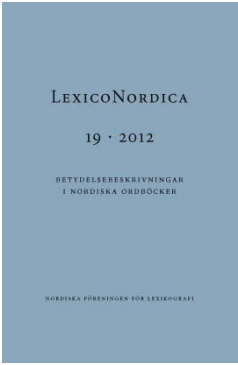

LexicoNordica

Forfatter:	Jan Hoel [Appsolutt fingerferdig! En anmeldelse av ordbokappene RO og SAOL]	
Anmeldt værk:	<i>RO – Retskrivningsordbogen</i> Oppdateringsdato: 27. januar 2012. Systemkrav: iOS 4.0 eller senere. Kompatibel med iPhone, iPod touch og iPad. Størrelse: 8,5 MB. Gratis. Utviklet av Erlandsen Media Publishing AB. © Dansk Sprognævn	
	<i>SAOL – Svenska Akademiens ordlista</i> Oppdateringsdato: 22. mai 2012. Systemkrav: iOS 4.2 eller senere. Kompatibel med iPhone, iPod touch og iPad. Størrelse: 9,7 MB. Gratis. Utviklet av Isolve AB. © 2011 Svenska Akademien	
Kilde:	LexicoNordica 19, 2012, s. 255-272	
URL:	http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/lexn/issue/archive	

© LexicoNordica og forfatterne

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Appsolutt fingerferdig! En anmeldelse av ordbokappene RO og SAOL

Jan Hoel

RO – *Retskrivningsordbogen*

Oppdateringsdato: 27. januar 2012. Systemkrav: iOS 4.0 eller senere. Kompatibel med iPhone, iPod touch og iPad. Størrelse: 8,5 MB. Gratis. Utviklet av Erlandsen Media Publishing AB. © Dansk Sprognævn

SAOL – *Svenska Akademiens ordlista*

Oppdateringsdato: 22. mai 2012. Systemkrav: iOS 4.2 eller senere. Kompatibel med iPhone, iPod touch og iPad. Størrelse: 9,7 MB. Gratis. Utviklet av Isolve AB. © 2011 Svenska Akademien

1. Innledning

Med de seneste års økende utbredelse av smarttelefoner og nettbrett er det kommet stadig flere såkalte apper på markedet, også ordbokapper. Noen er gratis, de fleste må det betales for. Mange av de store ordbokforlagene har fulgt godt med i utviklingen og tilbyr en del av ordbøkene sine i versjoner for denne nye tekniske plattformen. Det innebærer en liten revolusjon for språkbrukerne og styrking av språket, for nå er det mulig å ha en fylldig, men likevel svært kompakt ordbok med seg «appsolutt» overalt!

Apper skiller seg noe fra de nå tradisjonelle mediebaserte (cd-rom, dvd) eller Internett-baserte programvareløsningene. De nye små og lette bruksenheter har fortsatt noe begrenset prosesserings- og minnekapasitet. Særlig gjelder det smarttelefoner. Appversjoner av programvare har derfor gjerne noe redusert funksjonalitet. For både utviklerne og brukerne er det viktig at nyt-

teverdien ikke blir redusert tilsvarende. Noen apper er avhengige av et nettverk for å virke fullt ut. De to appene som skal vurderes her, er imidlertid i sin helhet fysisk lagret på den mobile enheten og tjener sitt formål uten nettilgang. Det er en stor fordel, for datatrafikk særlig på mobilnett kan ha vekslende hastighet. Men naturligvis må begge appene lastes ned til en enhet og oppdateres der ved hjelp av Internett. Begge appene tar relativt liten lagringsplass.

Store norske leksikon på nettet forklarer *app* som en «forkortelse for «applikasjon», en relativt liten programvareløsning med spesifikk funksjonalitet».

I en sidebemerkning kan det påpekes at den tekniske nyvinningen har gitt språket vårt et nyord som utmerker seg ved å være så kort som mulig og forenlig med hjemlig skrivemåte og uttale. Det kan nok hevdes at *app* er en forkortelse for fremmedordet *applikasjon*, men det spørs om ikke forkortelsen er kommet direkte fra den tilsvarende engelske forkortelsen for *application*.

2. To ordbokapper

Jeg skal her se nærmere på ordbokappene RO (*Retskrivningsordboken*) og SAOL (*Svenska Akademiens ordlista*). Begge er gratis og reklamefrie.

Retskrivningsordboken gis ut av Dansk Sprognævn og er ordboken der offisiell dansk rettskrivning offentliggjøres. Tredje utgave fra 2001 er den hittil siste. Det er lovet en ny utgave av ordboken mot slutten av inneværende år. Ordforrådet vil der være helt ajourført. *Retskrivningsordboken* fins også som cd-rom-versjon og nettversjon. Appen svarer til tredje utgave og er utviklet av selskapet Erlandsen Media Publishing AB.

Svenska Akademiens ordlista gis ut av Svenska Akademien og uttrykker den uoffisielle normen for rettskrivning og uttale av svenske ord. Trettende utgave («upplaga») fra 2006 er den hittil

siste. En cd-rom-versjon, SAOL Plus, er utarbeidet av Lexikaliska institutet ved Institutionen för svenska språket ved Göteborgs universitet i samarbeid med selskapet Oribi AB, som også har utviklet en integrert stavingshjelp. *Svenska Akademiens ordlista* fins også som nettverson. Appen er utviklet av selskapet Isolve AB.

Jeg har bare brukt nettbrettet iPad fra Apple under vurderingen av de to appene. Et nettbrett gjør det mulig å velge en dobbelt så stor visning på skjermen som ved bruk av smarttelefon. En app vil trolig oppføre seg likt på en smarttelefon og et nettbrett som bruker samme operativsystem. Med et annet operativsystem kan appen muligens oppføre seg noe annerledes i noen henseender, men det har jeg ikke undersøkt.

I den første anmeldelsen av apper i *LexicoNordicas* historie sier Louise Holmer (2011:311) at hun konsentrerer seg om «funktionaliteten hos apparna, alltså formatanpassningen, snarare än att göra en utvärdering av ursprungsprodukten med avseende på lemmaurval och liknande.». Det samme vil gjelde her; det skal ikke være en anmeldelse av ordbøkene som sådanne. Det sier seg imidlertid selv at det iblant er vanskelig å skille innhold fra form og funksjonalitet.

2.1. Tekniske enkeltheter

RO og SAOL er begge tilgjengelige for tre rådende tekniske plattformer for mobile enheter, henholdsvis Apples operativsystem *iOS*, Googles *Android* og Nokias *Symbian 60* (sistnevnte bare for mobiltelefoner). SAOL fins også for *Windows Phone 7.5*. De to appene kan altså brukes på de aller fleste smarttelefoner og nettbrett.

RO ble lansert som app i oktober 2010 og SAOL i november 2011. Jeg har sett på RO-versjon 2.1, som oppdatert 27. januar 2012, og SAOL versjon 1.1.0, som oppdatert 22. mai 2012.

3. Grafisk utforming og oppbygning

Begge appene unngår overdreven og forstyrrende bruk av farger. Rammene er i svart, toppdelen i grønt (RO) eller grått (SAOL), mens teksten for det aller meste er mønstergyldig svart på hvit bakgrunn. Alle knapper og ikoner er lett synlige. De følger rådende konvensjoner for brukergrensesnitt og er lett gjenkjennelige og forståelige.

Bilde 1: ROs startside.

Bilde 2: SAOLs startside.

Startsiden eller søkesiden i appene (bilde 1 og 2) er i hovedtrekk likt oppbygd. Øverst står navnet på ordbøkene. Deretter kommer søkefeltet. Under der igjen kommer et utsnitt av en alfabetisk liste med oppslagsord, begynnende fra *a* når man åpner appen eller renser søkefeltet etter et avsluttet søk, og med søkeordet øverst i lista når søket har gitt tilslag. I RO er tilslaget i øverste linje dessuten markert med grått. Trykker man på et oppslagsord, kommer man i begge apper til den tilhørende ordartikkelen.

Den alfabetiske lista i RO har mindre luft mellom linjene for oppslagsordene enn i SAOL. Det har sine fordeler og ulemper. I

RO viser skjermen flere oppslagsord av gangen enn i SAOL. På den annen side skal man ha små fingre og god finmotorikk for å klare å trykke på ønsket linje i RO. I SAOL klarer selv folk med stive og tjukke fingre å trykke riktig uten problemer. I begge appene har imidlertid det virtuelle tastaturet en søketast nederst til høyre («OK» i RO, «Sök» i SAOL, om man benytter henholdsvis dansk og svensk tastatur, se bilde 7 og 8) som alternativt kan brukes for å gå videre fra et søketilslag til ordartikkelen. Tasten har delvis ulik virkemåte i appene når et søk har gitt homografe tilslag. I RO fører trykk på tasten da til ordartikkelen bare for den homografe formen som står øverst i den alfabetiske lista. I SAOL fører trykk på tasten til en ny side der alle de homografe formene er vist, men ikke til ordartiklene deres. For å komme til artikkelen for en homograf må man trykke på denne på nytt, men det kunne man like gjerne ha gjort direkte i den alfabetiske lista. I slike tilfeller påtvinger SAOL brukeren flere trykk enn nødvendig.

RO alene har dessuten øverst til venstre et søkesymbol (lupe) som kan brukes til å gå til ordartikkelen for et tilslag når det virtuelle tastaturet ikke er synlig. Når et tilslag har gitt homografe former, fører et trykk på lupen direkte til ordartiklene for alle homografene, en funksjon undertegnede synes er svært nyttig og tidsbesparende.

Videre foretrekker undertegnede å bli vist noen grammatiske opplysninger direkte i oppslagsordlinjen, slik tilfellet er i RO, men ikke i SAOL. Andre vil sikkert foretrekke en «ren» og oversiktlig visning av bare oppslagsordene uten slike opplysninger, slik tilfellet er i SAOL.

Helt nederst i skjermvisningen er det ikoner som man trykker på for å komme til andre sider. RO har to ikoner, «Retskrivningsordbogen» for startside og «Om applikasjonen» for en informasjonsside. SAOL har fire ikoner nederst: «Sök», «Korsord», «Akademien» og «Mer», hvorav de to siste tilsvarer det sistnevnte i RO.

RO har i tillegg øverst til høyre i bildet to piler som kan brukes

til å vandre opp eller ned blant oppslagsordene. Når man bruker søkefeltet, dukker det over dette dessuten opp tre knapper med ulike trunkeringsvalg (bilde 7).

Begge appene har en knapp «Avbryt» til høyre for søkefeltet som får det virtuelle tastaturet til å forsvinne fra skjermen. I SAOL er denne knappen tilgjengelig bare når man bruker søkefeltet (bilde 8). Ellers vises på samme sted et bok-ikon til høyre i et forlenget søkefelt (bilde 2). Et trykk på ikonet fører til blant annet en bokmerkefunksjon. I begge appenes søkefelt dukker det opp et kryss til høyre når man skriver inn et søkeord. Trykker man på krysset, renses søkefeltet for bokstaver, og man går tilbake til utgangspunktet.

I RO kan sidevisningen forandres fra stående til liggende format ved at nettbrettet roteres 90 grader. Det kan ikke gjøres i SAOL. Dette er en nyttig funksjon for å få tilgang til et tastatur med noe større taster, men det er da også den eneste reelle forandringen som oppstår i det som blir vist på skjermen. Samtidig blir imidlertid det meste av den alfabetiske lista skjult bak tastaturet, slik at orienteringsmulighetene i lista i praksis blir borte. Liggende visning vil dermed være et godt alternativ for noen, men ikke for andre.

4. Innhold

RO inneholder omtrent 64 000 oppslagsord. Den omfatter ikke rettskrivningsreglene som man finner i bokversjonen og cd-romversjonen av verket. Et trykk på ikonet «Om applikasjonen» fører til en side (bilde 3) der det gis opplysninger om RO, Sprognævnet, Sprognævnets kampanje «Gang i sproget» og om selskapet som har utviklet appen. Det blir opplyst at RO har færre søkemuligheter enn cd-rom-versjonen, og at det til oppslagsordene som regel er knyttet opplysninger om alternativ stavemåte, ordklasse, bøyning, sammensetningsmuligheter m.m. Under «Gang i sproget» blir det fortalt at utgivelsen av RO er et ledd i denne kampan-

jen. Det nevnes ikke at RO har noe som ligner på en mente-du-funksjon. På en informasjonsnettside hos Dansk Sprognævn står det imidlertid at det er en slik funksjon i appversjonen for operativsystemene Android og Symbian 60, noe undertegnede ikke har kunnet verifisere. Informasjonsdelen av RO kunne med fordel ha vært mer omfattende.

SAOL inneholder omtrent 125 000 oppslagsord. I tillegg kan det søkes etter samtlige bøyingsformer av alle oppslagsordene, nesten 1 million bøyingsformer i alt. Et trykk på ikonet «Mer» fører til en side (bilde 4) der man får mye nyttig informasjon om produktet og om forkortelser brukt i ordlista og allment. Det vises også lister med eksempler på oppslagsord som ble fjernet eller lagt til før utgivelsen av gjeldende utgave av *Svenska Akademiens ordlista*. Trykker man på et slikt tillagt ord i den aktuelle lista, kommer man direkte til ordartikkelen. Det er også et valg «Tyck till om appen», der man enkelt kan sende sin vurdering av appen til Svenska Akademien. Dessuten gis det informasjon om utgiver, ordbokredaksjon og utvikler av appen samt om den tilhørende stavingshjelpen.

Bilde 3: Info-side i RO.

Bilde 4: Info-side i SAOL.

RECENSIONER

Valget «Instruksjoner» fører til en side som gir en fylldig beskrivelse av SAOLs funksjoner og virkemåte. Det gis en kort veiledning i søkemåter, herunder søk på bøyingsformer, og i bruk av stavingshjelpen og kryssordhjelpen. Til slutt gis det informasjon om en funksjon for bokmerker og søkehistorikk.

I begge appene oppgis det en hyperlenke til utgiver, slik at man kan søke etter mer hjelp eller informasjon på dennes nettsted.

5. Funksjonalitet

Det viktigste for brukerne av en digital ordbok – og dermed av en ordbokapp – er søkemulighetene; søkefeltet er jo den primære inngangen til ordbokas innhold.

5.1. Enkle søk

I begge appene kommer det virtuelle tastaturet til syne så snart søkefeltet berøres, og man kan da begynne inntastingen av søkeordet. Begge har et inkrementelt søk som standard i søkefeltet, også kalt «hurtigsøk» eller «ordhjul». Det vil si at etter hvert som man taster inn det ønskede søkeordet bokstav for bokstav, endres innholdet i den alfabetiske tilslagslista nedenfor i alfabetisk retning mot det endelige søkeordet. Får man tilslag, blir oppslagsordet stående øverst i den alfabetiske lista. I RO fins det som tidligere nevnt opp- og ned-piler som kan brukes til å vandre i lista. I begge appene kan man rulle den alfabetiske lista oppover og nedover med en finger.

Jeg bruker *applikation* som søkeord i den videre gjennomgangen.

5.1.1. Enkle søk i RO

I RO oppgis ordklasse, bøyingsmønster og andre opplysninger like etter oppslagsordet i den alfabetiske lista (bilde 1). Når ordar-

tikkelen har mer informasjon enn det som rommes på oppslagsordets linje i denne lista, er dette angitt med «...», som intuitivt får brukeren til å trykke et sted på linjen for dermed å komme til en ny side med den fulle artikkelen. Alternativt kan man som tidligere nevnt trykke på søketasten på tastaturet, eller bruke lupen øverst til venstre, om tastaturet ikke er framme. For *applikasjon* ser oppslaget slik ut: «applikasjon sb., -en, -er (påsyning); ...». Den fulle ordartikkelen ser slik ut (bilde 5):

Bilde 5: RO – ordartikkel.

I artikkelen er alle forkortelser satt i kursiv og merket med blått. Et kort trykk på dem bringer fram en rute der den fulle formen vises, for eksempel «substantiv [navneord]» for «sb.». Selv når oppslagsordet med alle tilhørende opplysninger får plass på oppslagsordets linje, må brukeren likevel gå til ordartikkelsiden for å få oppløst forkortelser på denne måten. Det er unødig tungvint.

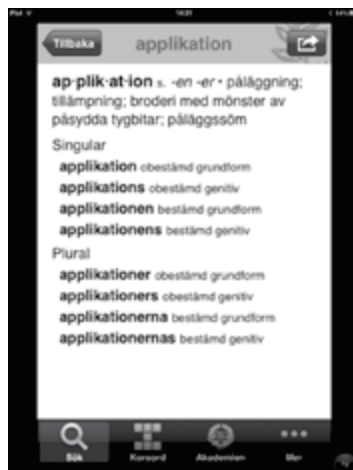
Når man er inne i den fulle ordartikkelen, kan man trykke

lenge på ordene. Da får man opp et valg mellom «Kopier» og «Slå op». Det er en nyttig funksjon, men det kan virke som om ikke alle forkortelsene er egne oppslagsord i RO. Et langt trykk på «Fx» i bilde 5 fører til en egen ordartikkel for forkortelsen, men det gjør verken «sms.» eller «sb.» samme sted.

Det virker ikke som om RO har en fullformliste som gir tilslag ved søk på bøyingsformer av oppslagsordene. Et søk på «applikationer» gir to tilslag som kalles «2 tætteste»: *applikation* og *applikator*. Dette er de to eneste oppslagsordene som begynner på *applikat*, og det er nok derfor de dukker opp. Et søk på «aplifikation» (med bare én p) gir «5 tætteste» tilslag som har *-kation* felles, hvorav det ene er *applikation*, og blant andre *duplikation* og *implikation*. I denne «tætteste»-visningen er teksten rød, og det vises til artiklene for de foreslåtte «tætteste» oppslagsordene, som bare er et fingertrykk unna. Det er ingen omtale av muligheten til å søke på bøyingsformer i den sparsommelige informasjonen i appen. Det jeg ovenfor har kalt «tætteste»-visningen, er nok snarest en variant av en mente-du-funksjon. Det er for øvrig praktisk at antall «tætteste» angis numerisk midt i det horisontale feltet over søkefeltet, ikke minst når det er flere enn dem som rommes i én sidevisning.

5.1.2. Enkle søk i SAOL

I SAOL har oppslagsordet i den alfabetiske lista ingen opplysninger, med mindre det fins homografe former (bilde 2). Da vises det en ordklassemarkering. Man kommer til den fulle ordartikkelen ved å trykke på linjen med oppslagsordet eller på søketasten på tastaturet, slik det er nevnt tidligere. For søkeordet «applikation» ser dermed oppslaget likedant ut: *applikation*. Den fulle ordartikkelen ser slik ut:

Bilde 6: SAOL – ordartikkel.

Som et tillegg under selve ordartikkelen vises alle bøyningsformer av oppslagsordet. Slike fullformer er nyttig visuell informasjon for brukere som ikke er vant med å omgjøre bøyningsmønstre til realiserte bøyningsformer. Dessuten er det som tidligere nevnt mulig å søke på alle slike bøyningsformer og bli henvist til selve oppslagsordet og hele den tilhørende ordartikkelen.

I ordartikkelen er oppslagsordet delt opp i affikser og sammensetningsledd ved hjelp av to ulike typer tegn: «ap·plik·at·ion», «ap·plik·at·ions|brod·eri». Det vil være nyttig for noen å se hvordan et ord er bygd opp, og ikke minst vil det være til hjelp ved orddeling ved linjeslutt. Samtidig er det nok rimelig å anta at oppdelingen vil forstyrre og irritere andre.

Trykker man i ordartikkelen lenge på enkelte av leddene i oppslagsordet (*ap*, *at* og *ion*), skjer det imidlertid noe uventet. Det dukker da opp et valg «Kopiera | Definiera». «Definiera» fører uten forklaring til en ny side, i noe som kalles «Ordlista». Her er språket for øvrig engelsk, og det hele kan virke ubegripelig for brukeren. *Ap* og *ion* forklares blant annet som henholdsvis «prefix» og «suffix», hvilket unektelig er korrekt i ord med latinsk opprinnelse. Med *at*

derimot går det helt galt; man føres til en side om den engelske preposisjonen *at*. Enda mer forvirrende er det at det samme skjer om man trykker lenge på en forkortelse i ordartikkelen. For eksempel defineres «s.» på en rekke ulike måter, men naturligvis ikke som forkortelse for *substantiv*, som jo heter *noun* på engelsk. Like forvirrende er det at valget «Definiera» ikke dukker opp ved trykk på alle ord i ordartikkelen. Det dukker opp for preposisjonene «med» og «av» og for substantivene «singular» og «plural», men ikke for eksempelvis substantivene «tillämpning», «mönster» og «genitiv». Forklaringen på mysteriet er at Apples operativsystem for blant annet iPad fra versjon 5 har fått en innebygd ordliste – på engelsk. Det dreier seg om en såkalt smart funksjon som tilbyr valget «Definiera» bare når ordlista inneholder det ordet eller ordlagingselementet som er blitt trykket på. Egennavn inngår ikke i lista. Men ettersom ordlista bare fins på engelsk, blir funksjonen til liten nytte og stor forvirring ved bruk i apper med tekst på et annet språk. Det er tydelig at apputviklere kan slå av den nye funksjonen, for den er jo ikke aktiv i RO. Ettersom SAOL inneholder en særskilt svensk forkortelsesliste, burde det ha vært en enkel sak for utvikleren å føre brukeren til rett forkortelse der i stedet. Det ville ha vært til stor hjelp, fordi SAOL tilsynelatende har få av forkortelsene i lista som oppslagsord.

I ordartikkelen er det mulig også å trykke lenge på ord for å merke dem og ta en kopi som for eksempel kan limes inn i søkefeltet, men ikke for å slå dem opp direkte, hvilket ville ha vært svært praktisk. SAOL har imidlertid en annen finesse her, både morsom og nyttig: Trykker man på pil-ikonet øverst til høyre, kan man velge om man vil legge til selve oppslagsordet som et bokmerke i appen, sende hele ordartikkelen i en e-post til noen eller dele artikkelen med noen på Facebook.

SAOL har altså en bokmerkefunksjon for oppslagsord. Siden med lagrede bokmerker kommer man til ved å trykke på bokikonet til høyre i søkefeltet. Bokmerkene er ordnet ualfabetisk etter når de ble lagt inn, med det yngste bokmerket øverst. På sam-

me side kan man nederst i visningen trykke på et klokkeikon som fører til en søkehistorikk, altså en logg over utførte søk i appen. Historikken er ordnet etter dato, med den yngste datoen øverst og de ulike søkene ualfabetisk etter alder under hver dato. Undertegnede ser ikke selv hvilken nytte brukere kan ha av søkehistorikken. Derimot er det klart at de kan ha nytte av å bokmerke ord de har behov for å slå opp ofte. Men det øyeblikk antall bokmerker fyller mer enn én sidevisning, ville det kanskje ha vært mer hensiktsmessig om bokmerkene hadde vært alfabetisk ordnet.

SAOL har som nevnt en funksjon for søk på bøyingsformer av oppslagsord. Søker man på «applikationerna», får man ikke tilslag i den alfabetiske lista og må trykke på søkeknappen på tastaturet. Da føres man til en ny side der *applikation* er angitt som tilslag. Derfra kommer man videre til ordartikkelen. Søker man på den homografe bøyingsformen «fiskar», får man helt korrekt oppgitt to mulige tilslag: *fisk* og *fiska*. Nedenfor på den samme siden kan det bli gitt stavingshjelp, det vil si forslag fra en mente-du-funksjon. Dersom ordet man søker på, ikke er en bøyingsform, men er feilstavet, for eksempel «aplikation» eller «applikasjon», spør appen «Menade du» og oppgir oppslagsordet *applikation* som forslag. Dette er til stor hjelp for brukere som ikke er sikre på skrivemåten av ord.

For moro skyld er det gjort søk på «apsolut» i begge appene. Resultatet bekrefter det som er sagt ovenfor. RO gir tre «tætteste»-tilslag som søkeresultat: *absolut* sb., *absolut* adj. og *resolut* adj. SAOL gir to «menade du»-tilslag: *absolut* adj. og *absolut* adv.

5.2. Kompliserte søk

I digitale ordbøker er det vanligvis mulig å gjøre søk der man trunkerer til venstre, høyre eller midt i en bokstavstreng. Begge appene har som tidligere nevnt inkrementelt søk som standard. Et slikt søk kan betraktes som en slags dynamisk høyretrunkering.

RECENSIONER

5.2.1. Kompliserte søk i RO

Når man berører søkefeltet i RO, dukker det opp tre trunkeringsvalg over søkefeltet (bilde 7), fra venstre mot høyre: ? = 1 (bare ett tegn erstattes), * = 0, 1, ... (ingen eller flere tegn erstattes) og + = 1, 2, ... (ett eller flere tegn erstattes). Den implisitte forklaringen er relativt klargjørende. Søkene «?pplikation», «appli?ation» og «applikatio?» fører alle til det ene rette tilslaget *applikation*. Det viser at dette trunkeringstegnet kan benyttes i alle posisjoner. Det kan også benyttes flere ganger i samme søkestreng. Søket «o?d??g» svarer således til det særskilte kryssordsøket i SAOL som er omtalt lenger ned (bilde 8). Søket gir tilslagene *olding*, *oldsag*, *opdrag*, *ordbog*, *ordrig* og *opdrog*.

Bilde 7: RO – trunkeringsvalg.

Søket «*likation?» gir som forventet tilslaget *applikation* blant en del andre ord som ender på *-likation*, men har andre eller flere tegn innledningsvis, for eksempel *publikation* og *reduplikation*. Kombinasjonssøket «*lik?tio?» gir samme resultat. Søket «?pplikation*» gir fire tilslag: *applikation*, *applikations-*, *applikationsprogrammør* og *applikationsstyring*. Det samme søket med + til slutt gir bare tre av de samme tilslagene fordi *applikation* ikke tilfredsstillter søket.

Kombinasjonsmulighetene er legio og bidrar til at RO har et meget kraftig søkeverktøy. Det lar seg blant annet lett gjøre å søke fram en liste med alle oppslagsord som ender på *-tion*: 807 «fund», altså tilslag, i alt! I den grad det kan være av interesse å få vite antall slike tilslag utover det som får plass i startsidens visning, er det en fordel at antallet angis midt i det horisontale feltet over søkefeltet, på samme sted som antall «tætteste» nevnt ovenfor.

5.2.2. Kompliserte søk i SAOL

I SAOL er det få trunkeringsmuligheter i det vanlige ordboksøket. Det er heller ikke opplyst noe om muligheten for trunkering i bruksveiledningen. Appen har derimot en kryssordhjelp (bilde 8) som benytter seg av ettegnstrunkering for alle posisjoner i ord. Et særskilt ikon (Korsord) nederst på startsidens fører til en side der man i søkefeltet kan skrive inn de bokstavene man allerede kjenner i et ord, med mellomrom for de ukjente bokstavene. For eksempel gir søkestrengen «o*d**k» tre forslag: *ordbok*, *ordlek* og *ordrik*. Dette er uten tvil en svært nyttig funksjon for personer som er bitt av kryssordbasillen eller beslektede basiller.

Bilde 8: SAOL – kryssordhjelp.

6. Sluttord

Det kan konkluderes med at de to appene er forholdsvis like i oppbygning og virkemåte. De har sine sterke og mindre sterke sider, som påvist i det foregående. SAOL er mest utførlig når det gjelder informasjon om appens virkemåte og innhold. Den står seg også godt på å ha søkbare bøyingsformer av alle oppslagsord, en vel fungerende mente-du-funksjon og en praktisk kryssordhjelp. RO har på sin side et atskillig kraftigere og mer brukervennlig søkeverktøy.

To ting virker unødvendige i SAOL. Det ene er «Definiera»-funksjonen, som burde ha vært slått av. Det andre er at man ikke kan komme direkte tilbake til startside fra en ordartikkel man er kommet til fra et resultat av et søk på en bøyingsform eller fra en mente-du-visning. Eneste vei tilbake til der man kom fra, er med en knapp «Tillbaka» (bilde 6). Først da kan man bruke krysset i søkefeltet til å tømme feltet og dermed returnere til startside. I RO er søkefeltet med slettekrysset hele tiden synlig, slik at man kan komme tilbake til startside med bare ett trykk.

Begge ordbøkene er solide normative verk. Ingen av dem har imidlertid *app* som oppslagsord. Det får tjene som en illustrasjon på at lemmautvalget ikke er blodferskt, noe det kunne være i en digital ordbok. Oppslagsordet *applikation* har 'edb-program' som én blant flere betydninger i RO. I SAOL er ikke denne nyere tekniske betydningen med.

Uansett er det ingen tvil om at disse to gratisappene er «appso-lutt» nyttige og et fantastisk tilbud til morsmålsbrukere og andre – hvor de enn måtte befinne seg med sin duppeditt.

Litteratur

Ordbøker

Retskrivningsordbogen, 3. utgave (2001). København: Dansk Sprognævn/Alinea/Aschehoug Dansk Forlag.

Retskrivningsordbogen på cd-rom (2001). København: Dansk Sprognævn/Alinea.

Retskrivningsordbogen på nettet, versjon 2 (2006). København: Dansk Sprognævn <<http://www.retskrivning.dk/>> (august 2012).

RO, produktinformasjon i App Store <<http://itunes.apple.com/dk/app/retskrivningsordbogen-2001/id397965664?mt=8>> (mai 2012).

SAOL (2006) = *Svenska Akademiens ordlista över svenska språket*, 13. utgave. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.

SAOL Plus, versjon 1.0 (2007). Cd-rom. Svenska Akademien/Ori-bi AB/Språkdata.

SAOL på nettet: <http://www.svenskaakademien.se/svenska_spraket/svenska_akademiens_ordlista/saol_pa_nettet/ordlista> (august 2012).

SAOL, produktinformasjon i App Store <<http://itunes.apple.com/se/app/saol/id482044349?mt=8>> (mai 2012).

Annen litteratur

Holmer, Louise (2011): Norstedts ordboksappar. I: *LexicoNordica* 18, 307–322.

Store norske leksikon på nett: <<http://snl.no/App>> (august 2012).

Jan Hoel
seniorrådgiver
Språkrådet
Postboks 8107 Dep
NO-0032 Oslo
jan.hoel@sprakradet.no

